ASOS JOURNAL
The Journal of Academic Social Science

Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, Yıl: 3, Sayı: 11, Nisan 2015, s. 176-185
Tevfik Fikret Özel Sayısı

Ahmet AYDIN[1]

TEVFİK FİKRET'TE ETKİ BIRAKAN BİR KİTAP: LE LİVRE DE LA JUNGLE

Özet

Türk edebiyatının en önemli şairlerinden biri olan Tevfik Fikret'in, başta Servet-i Fünûn dergisi olmak üzere çeşitli dergi ve gazetelerde yazdığı dil ve edebiyat yazıları bulunmaktadır. Şair, Servet-i Fünûn hareketinin sözcülüğünü yaptığı bu yazılarda, çoğu güncel olan dil ve edebiyat olaylarını sohbet tarzında yazmış ve irdelemiştir.

Servet-i Fünûn dergisinin 429. sayısında Fikret'in "*Musâhabe-i Edebiyye – Bir Mülahaza*" başlıklı yazısının çıkmasına bir kitap vesile olmuştur: *"Le Livre de la Jungle"*. Fikret, bu kitabın anlatımı ve akıcılığından o kadar çok etkilenmiştir ki, bizim edebiyatımızda böyle bir eserin yazılmadığını ve yazılamayacağını dile getirmiştir.

Rudyard Kipling tarafından 1894 yılında İngilizce olarak yayımlanan ve daha sonraki yıllarda çeşitli isimlerle Türkçeye tercüme edilen bu kitap, tiyatro ve sinemaya da adapte edilmiş ve hala çizgi filmleri yapılan değerli bir eserdir.

Çalışmamızda Tevfik Fikret'in yazısından yola çıkarak, Fikret'in Rudyard Kipling ve *"Le Livre de la Jungle"* hakkındaki düşüncelerini aktarmaya çalışacağız.

Anahtar Kelimeler: Tevfik Fikret, Rudyard Kipling, Le Livre de la Jungle, Musâhabe-i Edebiyye, dil ve edebiyat.

A BOOK HAVING INFLUENCE ON TEVFİK FİKRET

Abstract

Being one of the most important poets in Turkish Literature, Tevfik Fikret has many writings on language and literature in different magazines, notably *Servet-i Fünûn* and newspapers. In most of these writings which represent Servet-i Fünûn movement and are written in an informal style, the poet analyzes contemporary language and literature events.

[1] Araş. Gör., Celal Bayar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, ahmet.aydin@cbu.edu.tr

Fikret's writing titled "*Musâhabe-i Edebiyye – Bir Mülahaza*" which was published in the 429th issue of *Servet-i Fünûn* came out as he was greatly influenced by a book: *"Le Livre de la Jungle"*. Fikret was influenced by the narration and fluency of the book so much that he claimed that such a work couldn't be written and will never be written in Turkish literary canon.

This book which was written in English by Rudyard Kipling in 1894 and was translated into Turkish under different names was also adapted to the theatre and made into a film. Its cartoon movies are still being made.

In our study, by starting from Tevfik Fikret's writing in the magazine we will try to present Fikret's ideas about Rudyard Kipling and *"Le Livre de la Jungle"*.

Keywords: Tevfik Fikret, Rudyard Kipling, Le Livre de la Jungle, Literary Conversations, language and literature.

"Göz açıldıkça rûh perdelenir."

Tevfik Fikret

GİRİŞ

Tevfik Fikret, 24 Aralık 1867'de İstanbul Aksaray'da doğdu. Asıl adı Mehmed Tevfik'tir. Babası Hâriciye Kalemi'nde memurluk ve çeşitli vilâyetlerde mutasarrıflık yapan Çankırılı Hüseyin Efendi, annesi sonradan Müslüman olmuş, Sakızlı ve müteassıp bir Rum ailesinin kızı olan Hatice Refîa Hanım'dır.

Fikret, ilk tahsilini Aksaray'da Mahmudiye Rüştiyesinde yaptı, sonra Galatasaray Sultânisi'nde okuyarak bu mektepten birincilikle mezun oldu. Galatasaray'ı bitirdikten sonra ise Babıali'de, Hariciye İstişare Kalemi'ne kâtip, aynı yıllarda, Gedikpaşa'daki Ticaret Mekteb-i Âlisi'nde Türkçe, Fransızca ve hüsn-i hat (güzel yazı) muallimliği yapmaya başladı. Daha sonra, müsabaka ile Galatasaray'da, bir müddet sonra da Robert Kolej'inden muallimlik vazifesinde bulundu.

7 Şubat 1896 yılında Servet'i Fünûn dergisinin yazı işleri müdürlüğü görevini üstlendi. 1901 yılında derginin kapanmasıyla birlikte çizimini kendisinin yaptığı Bebek sırtlarındaki "*Aşiyan*" adını verdiği evinde inzivaya çekildi. Bu süre zarfında yalnızca Robert Koleji'nde ders vermeye devam etmiştir. Fikret, 18-19 Ağustos 1915'de şeker hastalığından hayata veda eder. Önce Eyüp'teki aile mezarlığına gömülür. Daha sonra "*Aşiyan*"a nakledilir.[2]

Tevfik Fikret denildiği zaman insanların zihninde uyanan ilk kavram muhakkak ki şiirdir. Küçük yaştan beri şiirle ve resimle uğraşan Tevfik Fikret'in Servet-i Fünûn dergisine girmeden önce dönemin hâkim yapısı ve Sultani'deki edebiyat hocalarından da etkilenmesiyle genellikle eski tarz şiirler kaleme almıştır. Gençlik yıllarında da bu tarzı devam ettiren Fikret'in, daha çok *Mirsad, Ma'lûmât, Maârif* ve *Mekteb* dergilerinde çıkan bu şiirlerinde bir yenilik görülmez. Fikret bu taklit döneminin ardından kendi şahsiyetini bulma yolunda bazı denemelere

[2] Tevfik Fikret'in hayatı; Diyanet İslam Ansiklopedisi, "Tevfik Fikret" maddesi (Haz. Abdullah Uçman, 41. Cilt); Nihad S. Banarlı, "Resimli Türk Edebiyatı Tarihi" (2. Cilt), İstanbul, 1983; Mehmet Kaplan, "Tevfik Fikret (Devir-Şahsiyet-Eser)" (9. Baskı), İstanbul, 2006; Kenan Akyüz, Tevfik Fikret, Ankara, 1947; İsmail Hikmet Ertaylan, Tevfik Fikret: Hayatı, Şahsiyeti ve Eserleri, İstanbul, 1963; v.s. kitaplardan yola çıkılarak özetlenmiştir.

girişmiş, tesadüfen bir antolojide şiirlerini okuduğu Charles Baudelaire, Sully Prudhomme ve özellikle François Coppée'yi tanıdıktan sonra asıl çizgisini belirlemiştir. (Uçman, 2012: 11)

1896'da Servet-i Fünûn'un başına geçtikten sonra (topluluk dağılana kadar) "*sanat için sanat*" görüşünü benimser ve bu doğrultuda şiirler yazar. Fikret'in, büyük, küçük şiir mecmuaları ve müstakil manzumeler halinde neşredilmiş kitapları, intişar sırasıyla şunlardır: *Rübâb-ı Şikeste, Haluk'un Defteri, Rübâb'ın Cevabı, Şermin*.

Yeni harflerle de çeşitli baskıları yapılan *Rübâb-ı Şikeste*'nin şairin kitaplarına dâhil etmediği diğer şiirleriyle birlikte çeşitli baskıları yapılmış, dergilerde kalan dil ve edebiyatla ilgili makaleleri *Dil ve Edebiyat Yazıları* adıyla bir araya getirilmiştir (haz. İsmail Parlatır, Ankara, 1987).

1. Musâhabe-i Edebiyye (Edebiyat Sohbetleri)

Çalışmamızın da çıkış noktasını oluşturan Tevfik Fikret'in edebi yazıları, 1891 yılından itibaren *Mirsad*, *Ma'lûmât* ve *Maârif* dergilerinde yayımlanmış, daha sonra Servet-i Fünûn'da "*Musâhabe-i Edebiyye*" ve *Tarîk* gazetesinde "*Hafta-i Edebî*" başlıklarıyla çıkmıştır. Bu yazılarda Fikret'i tanıma ve değerlendirmenin yanında o dönemin edebi hareketlerini de inceleme fırsatı buluruz.

Servet-i Fünûn dergisinin 256. sayısında bir "*Mukaddime*" ile başlayan bu yazılar, 512. sayıya kadar sürmüş ve yaklaşık 30 adet kaleme alınmıştır. Yazıların kimi başlıklı kimisi ise başlıksız olarak yayımlanmıştır. Fikret, başlık koyduğu yazıların genelinde gündemde olan konulara dikkat çekmek istemiştir.

Tevfik Fikret, bir anlamda Servet-i Fünûn hareketinin sözcülüğünü yaptığı bu eleştiri yazılarında sohbet geleneğini başlatmış, Türk Edebiyatı'nda şiir dili ve anlayışı, vezinlerin kullanımı, nazîre yapmanın önemi, nesir meselesi, roman okuyucusu vb. konuları ele almıştır. Şair, bu yazılarında yapıcı bir üslûp kullanmıştır. Öğretici tarafları ağır basan bu yazılar, Fikret'in düşüncelerini aktardığı metinler olarak göze çarpar.

"*Tevfik Fikret edebiyatta, dilin sadeleştirilmesinde, bir değiştirici rolü oynadığı gibi, o zamana kadar tamamıyla teoretik ve soyut (abstre) nitelikte yazılan edebiyat musahabelerinde de bir yenilik yapmıştır, O zamana kadar yazılan edebiyat musahabeleri teorilerden ibaret olduğu halde, Fikret'in edebiyat musahabeleri, günün olayları ve realite ile ilgilidir. Fikret'in soyut mevzulardan uzaklaşarak, daha somut (konkre), daha hayatî konulara teması da eski ediplerin, hattâ kendi neslinin itirazlarına uğramıştır. Bu da Fikret'in, Doğu edipleri ve filozofları gibi mistik ve soyut bir hayat düşüncesinden, reel bir görüşe geçişinin ilk belirtileridir.*" (Sertel, 1969: 40-41)

Konumuz gereği ele alacağımız Servet-i Fünûn dergisinin 17. cilt, 429. sayısında (20 Mayıs 1315/1 Haziran 1899, s. 195) (Musâhebe-i Edebiyye -57-) yayımlanan ve "*Bir Mülâhaza*" başlığı altında verilen makalede Fikret, edebiyata dair düşüncelerini sıralamaktadır. Yazarın bu musâhabesi şahsına ve bulunduğu edebiyat çevresine dair görüşlerine yer vermesi açısından son derece önemlidir.

"*İhtimal ki hissimde yanılıyorum: Edebiyat-ı hâzıranın bütün inceliklerine, güzelliklerine, sanatlarına mukabil bir noksanı var ki telafisi, öyle zannederim, udeba-yı hâzıraya nasip olmayacak... Bu bir noksandan ziyade bir hastalığa benziyor: Edebiyat-ı hazıra*

nakıs değil, hasta; ince, sari bir hastalık ki kurbanının bütün uruk-ı hayatında mündemiç; sanki hasta bizzat hastalıktır. Bazı emraz-ı müzmine var ki müsabını yiyip bitirdikten sonra kendi onun yerine kaim olur; artık yaşayan mariz değil bizzat marazdır, bütün ala 'im-i za'af ve zevaliyle maraz.

Edebiyat-ı hâzıranın hastalığını hakkıyla teşhis edecek kadar kendimde kudret görseydim hissimi bu derece açıktan söylemeğe şüphesiz cesaret edemezdim, isabet-i nazariyesine kani bir tabip metanetinden ziyade yanıldığına inanan, yanlış gördüğüne yanlış hissettiğine kail olan bir müdekkik acz ve tereddüdüyle söylüyorum, mamafih işte söylüyorum ki edebiyatımız sağlam bir bünyeye malik değil, edebiyatımız hasta... Fakat bu hastalık öyle şunun bunun tevehhüm ettiği gibi edebiyatın enhâ-yı hariciyyesinde -yanlış terkipler, bozuk tabirler, bî-lüzûm yenilikler nev'inden- arızalarla değil, ta umk-ı hayatında müthiş bir kura ile vücudunu hissettiriyor; menşei büyük bir fakrü'd-dem; bunun da elbet bir menşei var, fakat kim bulup da haber verecek? Bunu söylemek o kadar güç ki!..

Tekmil şiirlerimizde, hikâyelerimizde, tasvirlerimizde bir solgunluk, bir kansızlık, bir eser-i hüzal görülüyor; bu hasta çiçek hali üdebamızın dest-i maharetinde kendisine pek muvafık zeminler bularak nazik nazik intiba ediyor; bu zeminlere o kadar yakıştırılıyor, onlarla o kadar itilaf ettiriliyor ki insan aldanıyor, solgunluk hangisinde, zeminde mi yoksa nakışlarda mı, fark edemiyor. Yazılan şeylerin hepsinde yüzünüze mağmum bir nazar-ı şikâyetle gülümseyen bir müteverrim bitaplığı var. Derin bir sükûn içinde medit bir inilti… İşte okunan eserler ekseriyetle ruhunuzda bu aksi bırakıyor.

Dikkat ediniz, bu daima mevzuların hüzn-engiz oluşundan ileri gelmiyor; yazışımızda bir şey var ki yazdığımız en şuh ve şatır mevzularda bile mahiyet-i hazinesiyle sanki ağlıyor... Sakin takatsiz bir ağlayış.

Evet, takatsiz, bîtap; aynıyla ciğerlerinde öldürücü değil fakat yaşatmayıcı bir illet taşıyan çocuk gibi. Eserlerimizde bilir misiniz eksik olan nedir? Hayat. Ters anlaşılmasın, eserlerimizde hayattan bahsetmiyoruz demek istemiyorum, bilakis en ziyade ondan bahsediyoruz; hatta yalnız ondan bahsediliyor, ondan başka bir şeyden o kadar bahsedilmiyor; maksadım eserlerimizin hayatsız, cansız olduğunu anlatmaktadır… Ruhsuz değil, fakat cansız.

İşte bütün inceliklerine, güzelliklerine, sanatlarına mukabil edebiyat-ı hâzıranın telâfisi bize nasip olmayacağından korktuğum noksanı bu cansızlıktır.

Güzel güzel birçok hikâyeler, tasvirler, hayât-ı hakikiye sahneleri, hayât-ı muhayyele numuneleri, mükemmel birkaç roman, lâtif ve nazik, bazen ulvî, mazmunsuz, nüktesiz olmakla beraber yine zarif bir hayli manzumeler; bunların hepsinde birçok şiir, birçok sanat, birçok meziyet, fakat hepsinden aynı rehavet, aynı fütur, aynı a'râz-ı mazariyye, aynı maraz, hepsinde o. Hepsinde o takatsizlik, o cansızlık! Hepsi göğsünü sıkarak, alnının hummalı düşünceleri, kalbinin sekteli darabanı ile, vaktinden evvel ihtiyarlaşmış vücudunu zorla sürükleyerek, meydân-ı intişâre öyle mecruh ve muzdarip, sanki bir hastaneden gelir gibi çıkıyor. Aralarında sizi telsiye edecek, size kuvvet verecek, sizi canlandıracak, elinizden tutup kaldıracak kimse yok; hepsi birbirinden beter; hepsi alil, hepsi bîderman.

Siz ise beklersiniz ki içlerinden biri, mesut ve pür-tüvan, kalb-i şikestenize biraz tâb-ı hayat versin, onun temâs-ı şebâb-ı handânıyla kesb-i tarâvet eden mevcudiyetiniz artık gözyaşlarının yübûset-i muharrıkasıyla boğulmaktan kurtulsun, hayatınızla amalinizle beraber her şey size gülsün, ati karşınıza kolunda demet demet çiçeklerle gelsin; cidâl-i ma'îşete böyle

gençleşmiş, kuvvetlenmiş olarak girmek için beklersiniz ki şunlardan biri size dest-gir olsun; heyhat! Onların hepsi sizden bir katre yaş, bir vaz'-ı tefekkür, bir nigâh-ı te'ellüm dilenmeğe sizin fazla-ı ihtisasınızdan biri hisse-i intihab almağa gelen aciz, dermande se'ele-i iştihardır, hepsi…" (Fikret, 1315: 195)

Makalenin özeti kısaca şöyledir: Edebiyat-ı hâzıra (edebiyat âlemi, edebiyatçılar) illetli bir hastalığa yakalanmıştır. Kendinde bu hastalığı teşhis edecek kadar kudret göremediğini de söyleyen Fikret, edebi eserlerin çoğunda bir renksizlik, bir cansızlık, bir bitkinlik görüldüğünü, hatta en şuh, en şen meselelerde bile eserin önem hazinesi sanki ağlamaklı olduğunu anlatmaya çalışmıştır. Fikret, burada eserlerin özünde bir sorun olduğunu anlatmaya çalışmaktadır.

Eserlerde eksik olan şeyin "*hayat*" olduğunu, eserlerin ruhsuz değil ama cansız doğduğunu belirtmektedir. Fikret görüldüğü gibi burada bağlı olduğu edebiyat anlayışının kusurlarını dile getirir. Ona göre bu kusur şekilde değil ruhtadır.

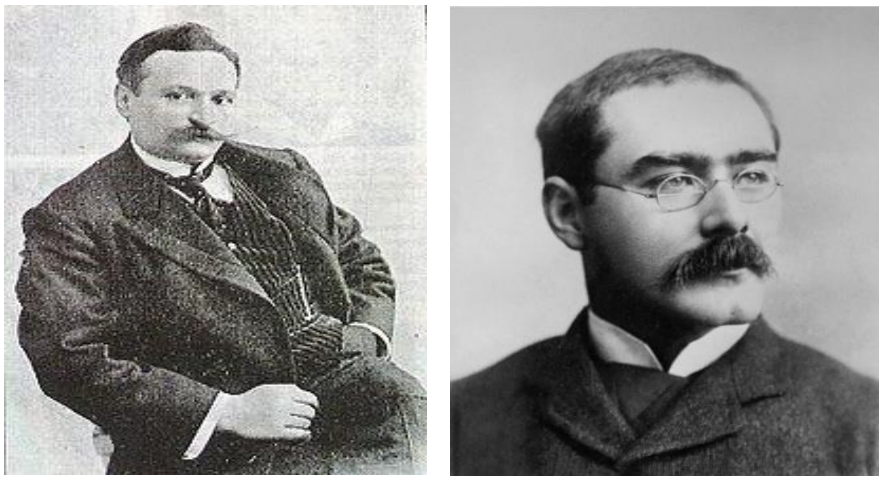
Yazının devamında Fikret, bu mülahazanın kendisinde oluşmasının nedenini ve zamanını söyleyecektir:

"*Bilir misiniz bu mülahaza bana nereden geldi? İki gün evvel kitapçı Vayis'in camekânında yeni bir kitap gördüm; parlak sarı kabının üzerinde şu isim yazılı idi:*

"Le Livre de la Jungle" (Fikret, 196)

2. Le Livre de la Jungle (Ormanın Kitabı)[3]

Kitap ile ilgili düşüncelere ve değerlendirmelere geçmeden önce kitabın yazarı Rudyard Kipling hakkında birkaç söz söylenmesi gerektiği kanaatindeyim.

Resim 1: Tevfik Fikret ve Rudyard Kipling

Joseph Rudyard Kipling, (1865-1936) Hindistan'ın Bombay kentinde doğmuştur. Altı yaşına geldiği zaman, Hindistan'ın ikliminin İngiliz çocuklarının sağlığına iyi gelmeyeceğini düşünen anne ve babası onu İngiltere'de yaşayan bir ailenin yanına gönderdi. İlk tahsilini İngiltere'de yaptıktan sonra Hindistan'a döndü. Lahor'da gazeteciliğe başlayıp, genç yaşta

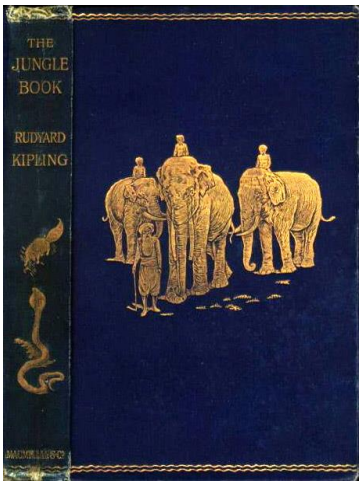
[3] Kitabın orijinal adı "The Jungle Book" veya "The Book of The Jungles" dır. Türkçeye defalarca tercüme edilen kitap "Cengelnâme", "Cengel Kitabı", "Ormanın Kitabı", "Ormanın Öyküsü" v.b. gibi isimlerle yayınlanmıştır.

yazıları ile kendini kabul ettirdi. 1889'da İngiltere'ye dönüp Londra'ya yerleşti. İngiliz dilini ustalıkla kullanması, Hindistan'daki hayatı yazılarında konu alması, romantizmle, realizmi birleştirmeyi başarması ona 1907 yılındaki Nobel Edebiyat ödülünü kazandırdı. İki kez şövalyelik ödülüne layık görüldüğü halde kabul etmedi. Yaşadığı devirde, doğunun eşsiz zenginliklerini tabiatın güzelliklerini ve hayvanlar âlemini açık bir dille anlatmış, okuyucuyu büyük ustalıkla yazılarına bağlamıştır. Şiir ve romanlarının yanında zamanın en usta hikâyecisi olarak tanınan Kipling, küçük hikâye sanatını çok iyi biliyordu. Hayatını yazı yazmakla geçiren İngiliz hikâyecisi 1936 yılında Londra'da öldü. *The Jungle Book* (1894), *Kim* (1901), *The Man Who Would Be King* (1888) *Mandalay* (1890), *Gunga Din* (1890), *The Gods of the Copybook Headings* önemli eserlerinden bazılarıdır. (http://en.wikipedia.org/wiki/Rudyard_Kipling)

Fikret ise yukarıda bir kısmını verdiğimiz makalenin devamında Kipling'i şu şekilde tanımlamaktadır:

"*Müellifi yalnız namını işittiğim, lisanını bilmediğim bir muharrir, bir İngiliz: Rudyard Kipling.*[4] *Sonradan tahkik ettim ki müellif Hindistan'da doğup dünyanın pek çok yerlerini dolaşmış genç, henüz otuz üç yaşında, fakat bir şöhret-i âlem-gir-i dâhiyâneye mâlik bir şairdir.*" (Fikret, 196-197)

Fikret burada kitabın yazarı hakkında bilgisi olmadığını sadece ismini duyduğunu, yazarın dili olan İngilizceyi bilmediğini, dünyaca ünlü bir şair olduğunu ve henüz otuz üç yaşında bir yazar olduğunu söylemektedir. Şunu da unutmamak gerekir ki yazar Fikret'ten sadece iki yaş büyüktür. Fikret'in, çağdaşı olan bir yazarın böyle bir eser meydana getirmesini hayretle karşılaması muhtemeldir.

Resim 2: The Jungle Book

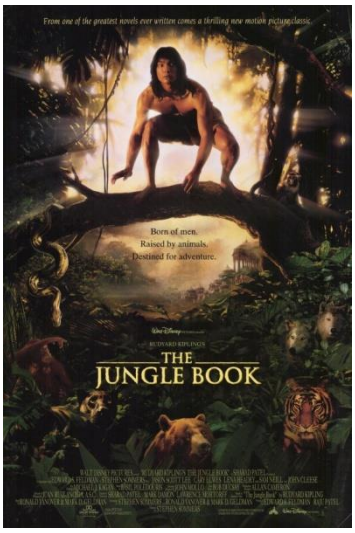
Le Livre de la Jungle (*The Jungle Book*) yani nâm-ı diğer *Ormanın Kitabı*[5] ilk kez 1894 yılında yayımlanmıştır. Bir yıl sonra da öykünün devamı gelmiş, bu öyküler *Maugli* tiplemesini ve maceralarını günümüze değin en güzel şekilde taşıyan örnekler olarak kabul edilmiştir. *Fil Tomai, Ayı Balo, Kara Panter Bagera, Kaplan Sirhan* ve *Hint Faresi Riki-Tiki-Tavi* unutulmaz tiplemelerinden birkaçıdır. Kitap çeşitli öykülerden oluşmaktadır. Kitabın ilk baskısında bugün

[4] Servet-i Fünûn dergisinin 429. sayısında yazarın ismi **Ruyard Kipling** olarak verilmiştir. İsimde yazılmayan "d" harfinin (Ru**d**yard) baskı hatasından ötürü yazılmadığını düşünmekteyiz.
[5] Biz bu eserle ilgili çeşitli bilgiler ve özetler verilirken şu eser baz alınmıştır: J. Rudyard Kipling, (2012), Cengel Kitabı "Ormanın Öyküsü", (çev. Kamer Mengütürk, res. Feridun Oral), Yapı Kredi Yayınları, 3. Baskı, İstanbul.

de olduğu gibi olayları ve hikâyeleri anlatan çeşitli resimler çizilmiştir. Bu resimleri çizeri ise Rudyard Kipling'in babası John Lockwood Kipling'dir.

Kitap birçok dile de tercüme edilmiştir. Tespit ettiğimiz kadarıyla kitabın ilk Türkçeye tercümesine Dergâh Dergisi'nde rastlamaktayız. Rezzan Ârif Hanım tarafından "*Cengelnâme*" adıyla tercüme edilen kitap, 20 Teşrin-i evvel 1337 (20 Ekim 1921) 'den, 20 Haziran 1338 (20 Haziran 1922)'ye kadar 11 sayıda neşredilmiştir.[6]

Ayrıca bu eser beyaz perdeye de uyarlanmış, 1967 yılında animasyon filmi, 1994 yılında ise sinema filmi gösterime girmiştir.

Resim 3: 1994 Sinema Afişi

Tevfik Fikret kitapla ilgili düşüncelerini, Abdülhak Hâmid'in Hindistan izlenimlerine telmihte bulunarak şu şekilde anlatmıştır:

"*… eser Fransızcaya tercüme edilmiş olduğu için şu lisanını bilmediğim muharririn efkârını anlayabilirdim; birden buna heveslendim. Hikâye Hind'in mahuf ve mesmum ormanlarında, büyük Hâmit'in o kadar dehşetle bahsettiği cengellerde geçmiş bir vak'a olmak lazım gelirdi. Böyle birden heveslenişime birden şu mülâhazanın da bir dahli olmuştur. Herhalde akşam kitabı okumağa başladığım zaman daha ilk sahifelerinde o kadar şedit bir lezzetle meczûb-ı mütâla'a kaldım ki hemen yarıdan ziyadesini devretmeyince elimden bırakamadım.*" (Fikret, 196)

Fikret kitabı ise şu şekilde özetler[7]:

"*Kitabın esası tamamıyla muhayyeldir. Müellif cengeller hayatının bir neşîde-i garâ'ibini yazmak istemiş; buna o kadar sadelikle, o kadar hakikiyetle muvaffak olmuş ki eserini mütalâa ederken insan hayali bir vak'a önünde değil o müthiş ormanların, beyabanların çarpa sekene-i vahşiyyesi içinde, onlarla beraber bulunuyorum zannına düşüyor. Onların hayat-ı âzâde-i vahşetinden, arzın hayat-ı ibtidaiyyesinden bir nasîb-i inşirâh alır gibi olarak bir müddet için taze, geniş nefeslerle hayat-ı hakikiyyenin mezelletleri karşısında göğsünün*

[6] Ayrıntılı bilgi için Dergâh Dergisi'nin 13, 14, 15, 20, 21, 22, 23, 26, 27, 28 ve 29. sayılarına bakınız.
[7] Bu özet elimizdeki kitabın sadece "***Maugli'nin Erkek Kardeşleri***" adlı hikâyesinin özetidir. Kitapta bunun gibi 13 hikâye daha vardır.

kabardığını hissediyor. Orada, karanlık gecelerde, o mahuf ve samût kayalıklarda, o müzlim mağralarda kurtlar, ayılar, maymunlar, parslar, kaplanlar, yılanlar, hatta taşlar, topraklar, ağaçlar pür-hurûş bir hayat ile hep birden yaşıyorlar. Onların da insanlar gibi aralarında rabıtaları, menfaatleri, muhabbetleri, nefretleri var. Bu galeyân-ı behimiyyetin içine çıplak bir çocuk, saf ve handan bir insan yavrusu düşüyor. Canavarlardan kimi bu küçücük yabancıya adavet, kimi onu sıyanet için ötekilere husumet gösteriyor. Nihayet çocuk "yalnız insanlar arasında açan kırmızı çiçek"le.. yani ateşle düşmanlarına galebe çalıyor.

Vak'a bundan ibaret; fakat bu mini mini, bu sade vak'ayı canlandırmak, yaşatmak, bu esas-ı muhayyele bir hakikat-i hakikiye vermek için müellif ne levhalar, ne timsaller, ne tasvirler icat etmiyor, neler göstermiyor… Çocuk nihayet hemcinsleri arasından alıp getirdiği kıvılcımla yerdeki yosunları tutuşturup hasımlarını kaçırdıktan sonra içinden bir acı başlayarak gözlerinin nemlendiğini görünce telaş ediyor, yanındaki hamilerinden birine gözündeki yaşları gösterip soruyor:

- *Bunlar ne?... acaba ölüyor muyum?*

Vaktiyle beşeriyetin pençe-i bir devre-i esaret geçirmiş, mukadderât-ı insaniyyeyi insanlar kadar öğrenmiş olan bu hâmi-i vahşî çocuğun gözlerindeki katreciklere bakıp diyor ki:

- *Bırak, aksın, şimdi görüyorum ki sen çocukluktan çıktın, artık bir insansın; onlar gözyaşından başka bir şey değildir, bırak aksın…*

Ve gözyaşları acı acı akıyor." (Fikret, 197)

Fikret kitabı okuduktan sonra halet-i ruhiyesinin şu şekilde olduğunu söylüyor:

"*Müellif şu ufacık levha ile insanda hüzün ve elemin başlayışını ne güzel, ne sade anlatmıştır. Bütün eser ibtidaî, tıflâne, saf ve pür-hayat hislerle mâl-â-mâl; o kadar ki bu safvet, okurken, tekmil hevasınızı âgûş-ı ma'sumunda tehziz ediyor; uykunuzdan değişmiş, kuvvetlenmiş canlanmış olduğunuz halde çıkıyorsunuz.*" (Fikret, 197)

Tevfik Fikret, makalenin devamında bizde bunun kadar "*kaviyyü'l-bünye*" eserler yazılmadığına dikkat çekerek bu eser, okuyanı uykusundan uyandırıp canlandırdığını, bizde de böyle eserlerin yazılması ihtiyacının bulunduğunu söyler. Ardından eline geçen müsvedde bir kâğıtta şu şiir ile karşılaşır:

Perde-i Tesellî

İşte seksen yaşında bir sâ'il,
Yaşamış kâ'inâtı görmeyerek;
Yaşamış, mevte olmamış kâ'il:
Yaşamak ayrı, görmek ayrı demek.

Mütehaşşid mezâhir-i zulemât,
Göz açıldıkça rûh perdelenir;
Acı bir levha şübhe yok ki hayât,
Görmemek en büyük tesellîdir.

Ah, ey pîr-i ser-sefid-i hazîn,

Seni görmekle işte âmâcım

Yine birçok te'essürâta.. Sevin

Sen o zulmet-feza tecellîye;

İşte bak, ben de ben de muhtâcım

Öyle bir perde-i tesellîye!

7 Ağustos 1314

3. SONUÇ

Tevfik Fikret hayatında hiçbir teşkilâtlı mücadele hareketine, özellikle siyasi mücadeleye katılmış bir kişi değildir. Biyografisinde de gördüğümüz gibi, çalışma hayatı öğretmenlik, mektep müdürlüğü ve edebiyat dergilerindeki çalışmalarından ibarettir. Mutlakıyet devrinde Fikret'in fikir hayatı ve mücadelesi ise, Servet-i Fünûn'daki edebiyat hamlelerinin dışına çıkmaz. Eski edebiyat taraftarlarının saldırılarına çoğu kez dergideki bir "*musâhabe-i edebiye*" ile cevap verir.

Bu musâhebelerden birinde bahsettiği edebi düşünceleri ve bu düşüncelerin menşei olan "*Le Livre de la Jungle*" kitabı Fikret'i o kadar etkisi altına almıştır ki Türk Edebiyatı hakkındaki eleştirileri bunu kanıtlar niteliktedir. Bu kitabın, yepyeni konusu ve canlı tasvirleriyle okuyanı bambaşka âlemlere götürdüğünü anlatan yazar, daha sonra "*bizde böyle bir edebiyat yok, biz sadece ağlıyoruz*" görüşünü öne sürmüştür. Fakat istibdat, sefalet, cehalet, gerilik içinde yüzen bir memleketin edebiyatına akseden bu kötümserlik geneldir. Fikret bu kötümserliğe karşı olduğu halde, kendisi de şiirlerinde devrinin bu hüzün ve ıstıraplarını aksettirmiştir. Nitekim Fikret musâhebeden sonra verdiği "*Perde-i Teselli*" şiirinde, bütün makalede bahsettiği düşüncelerin aksinde bir örnek vermiştir. Kaplan'ın da bu şiiri kötümserlik temalı şiirler arasında yer vermesi düşüncemizi destekler niteliktedir.

KAYNAKLAR

Dergâh Dergisi (20 Teşrinievvel 1337-20 Haziran 1338/20 Ekim 1921-20 Haziran 1922)

Servet-i Fünûn Dergisi (20 Mayıs 1315/1 Haziran 1899)

AKYÜZ, Kenan (1947), *Tevfik Fikret*, Ankara Üniversitesi Matbaası, Ankara.

BANARLI, Nihad S. (1983), *Resimli Türk Edebiyatı Tarihi*, Milli Eğitim Basımevi, 2. Cilt, İstanbul.

Diyanet İslam Ansiklopedisi, "*Tevfik Fikret*" maddesi, (haz. Abdullah Uçman), 41. Cilt

ERTAYLAN, İsmail Hikmet (1963), *Tevfik Fikret: Hayatı, Şahsiyeti ve Eserleri*, İstanbul.

FİKRET, Tevfik (2012), *Rübâb-ı Şikeste (Târîh-i Kadîm-Rübâb'ın Cevâbı)*, (haz. Abdullah Uçman-Hasan Akay), Çağrı Yayınları, 4. Baskı, İstanbul.

http://en.wikipedia.org/wiki/Rudyard_Kipling

KAPLAN, Mehmet (2006), *Şiir Tahlilleri 1 (Tanzimat'tan Cumhuriyet'e)*, Dergah Yayınları, 22. Baskı, İstanbul.

KAPLAN, Mehmet (2006), *Tevfik Fikret (Devir-Şahsiyet-Eser)*, Dergah Yayınları, 9. Baskı, İstanbul.

KIPLING, J. Rudyard (2009), *Cengel Kitabı "Ormanın Öyküsü"*, (çev. Kamer Mengütürk, res. Feridun Oral), Yapı Kredi Yayınları, 3. Baskı, İstanbul.

PARLATIR, İsmail (2000), Dil ve Edebiyat Yazıları, Türk Dil Kurumu Yayınları, 3. Baskı, Ankara.

SERTEL, Sabiha (1969), *İlericilik ve Gericilik Kavgasında Tevfik Fikret*, Hür Yayınevi, İstanbul.